

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
FARG'ONA DAVLAT UNIVERSITETI

**FarDU.
ILMIY
XABARLAR-**

1995-yildan nashr etiladi
Yilda 6 marta chiqadi

2-2025
IJTIMOIY FANLAR

**НАУЧНЫЙ
ВЕСТНИК.
ФерГУ**

Издаётся с 1995 года
Выходит 6 раз в год

G.M.Bozorova	
Sayyid Sharif Jurjoniyning ontologik va gnoseologik qarashlari.....	115
L.S.Sultonova	
Sharq allomalarining ilmiy merosida bag'rikenglik va murosa madaniyati masalasi va uning yurtimiz taraqqiyotida tutgan o'rni.....	119
U.K.Kurbanova	
Abu Ismoil Abdulloh Ansoriy tasafuviy qarashlarining falsafiy tahlili	124
M.H.Mo'minova	
Ibn Sino asarlari va risolalarining ilm-fan taraqqiyotida tutgan o'rni	128
K.J.Ochilova	
Imom At-Termiziya oid tadqiqotlarning ilmiy tahlili	132
B.X.Karimov	
Ongni boshqarish falsafasi.....	136
R.S.Raupova, Sh.Bobokalonova	
Abu Ali Ibn Sino buyuk faylasuf va gumanist olim	141
P.X.Qaxorov	
Zamonaviy jamiyatda inson qadri va axloqiy me'yorlarning o'zgarishi	147
U.M.Paxriddinov	
Globalashuv jarayonlarining O'zbekistondagi mehnat migratsiyasiga ta'sirining ijtimoiy-falsafiy tahlili	152
Z.B.G'ulomov	
Dezinformatsion ziddiyatlar sharoitida yolg'on axborotlarni ijtimoiy fikr va jamoatchilik nazorati asosida tartibga solish istiqbollari.....	158
A.A.Tojiddinov	
Abu Ishoq Kalobodiy ilmiy merosining zamonaviy tadqiqotlarda o'rganilishi masalalari	164
G.A.Qamariddinova	
"Rashahotu aynil-hayot" asaridagi rashhalarda jamiyat rivojlanishiga doir g'oyalarning falsafiy tahlili	172
H.H.Yuldashxodjaev	
Musoxonxoja Dahbidiy asarlarida Xojagon-Naqshbandiya ta'limotidagi g'oyalarning qiyosiy tahlili.....	175
H.H.Yuldashxodjaev	
Musoxonxoja Dahbidiy asarlarida Xojagon-Naqshbandiya ta'limotidagi g'oyalarning qiyosiy tahlili (2-qism).....	180
Z.I.Narziyev	
Aziziddin Nasafiyning "Tanzil" asari - tasavvuf falsafasiga oid muhim manba	185
M.M.Mamasaliyev	
Postmodern jamiyatda o'zgalarga toqatlilik qadriyatlarining falsafiy-intellektual asoslari.....	189

SIYOSAT

T.A.Azizov	
Favqulodda ekologik vaziyatlarni bartaraf etishga oid davlat siyosatini amalga oshirish mexanizmlarining xorij tajribalarini qo'llash imkoniyatlari.....	193
S.U.Yuldashev	
Davlat boshqaruvida ijtimoiy-madaniy texnologiyalarning ratsionallashtirish	197
O'.N.Ahmedova	
Kuchli ijtimoiy siyosat va ma'naviy tarbiya strategiyasi	201
X.R.Ikramov	
Yangi O'zbekistonda fuqarolik xizmati sohasida kadrlarni tayyorlash tizimini modernizatsiyalash zaruriyati.....	205
A.M.Abjalov	
Jamoat xavfsizligi tizimida axborot texnologiyalarni joriy etishning ijtimoiy-siyosiy mohiyati	210
G.B.Umarova, A.Nurullaeva	
Mahalla – totuvlik va bag'rikenglik omili: Markaziy Osiyo mintaqasi tajribasi	214
S.S.Yakubov	
Kanada: milliy birlikka erishish tajribasi	218

UO'K: 17.02+0.43

ZAMONAVIY JAMIYATDA INSON QADRI VA AXLOQIY ME'YORLARNING O'ZGARISHI**ИЗМЕНЕНИЯ ЦЕННОСТИ ЧЕЛОВЕКА И МОРАЛЬНЫХ НОРМ В СОВРЕМЕННОМ ОБЩЕСТВЕ****CHANGES IN HUMAN VALUES AND MORAL STANDARDS IN MODERN SOCIETY****Qaxorov Pulotjon Xursanmurodovich**

Samarqand davlat universiteti Urgut filiali, falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Annotatsiya

Zamonaviy jamiyatda inson qadri va axloqiy me'yorlarning o'zgarishi so'nggi o'n yilliklarda yanada tezlashgan va murakkablashgan jarayonlarga aylangan. Ushbu maqola, inson qadri va axloqiy me'yorlarning zamon bilan o'zgarishini tahlil qilib, ularning jamiyatdagi o'rnini va ta'sirini o'rganadi. Inson qadri tushunchasining tarixiy rivojlanishi va uning bugungi kunda qanday shakllanganini ko'rib chiqish orqali maqola, inson huquqlari, tenglik, adolat va boshqalar kabi qadriyatlarining o'zgaruvchan tabiatini ta'kidlaydi. Maqolada, ayniqsa, globalizatsiya, texnologik taraqqiyot va ijtimoiy tarmoqlarning inson qadri va axloqiy me'yorlarga ta'siri yoritiladi. Jamiyatdagi etik me'yorlar va axloqiy qadriyatlar ijtimoiy tizimlar, qonunchilik va ta'lim sohalarida qanday yangi shakllarga kirayotganini tahlil qilinadi.

Bundan tashqari, maqola zamonaviy axloqiy muammolarni, masalan, sun'iy intellektning rivojlanishi, ekologik muammolar, va ijtimoiy tarmoqlarda yuzaga kelgan axloqiy dilemmalarni muhokama qiladi. Axloqiy me'yorlar va inson qadri o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik, jamiyatda ijtimoiy adolat, barqaror rivojlanish va individlarning huquqlarini ta'minlashda qanday rol o'ynashini ko'rsatadi. Shuningdek, maqolada ta'lim va madaniyatning axloqiy me'yorlar va inson qadri tushunchalariga ta'siri, shuningdek, yangi axloqiy me'yorlarning shakllanishi va ularga nisbatan jamiyatda qanday munosabatlar mavjudligi muhokama qilinadi. Maqola, zamonaviy jamiyatda axloqiy qadriyatlar va inson qadri tushunchalarining integratsiyasi barqaror ijtimoiy rivojlanish va adolatli jamiyatni ta'minlash uchun zarur ekanligini ta'kidlaydi.

Аннотация

В современном обществе изменения ценности человека и моральных норм в последние десятилетия ускорились и стали более сложными процессами. В данной статье анализируется изменение ценности человека и моральных норм в контексте времени, их роль и влияние на общество. Рассматривая историческое развитие понятия ценности человека и его современную форму, статья подчеркивает изменчивость таких ценностей, как права человека, равенство, справедливость и другие. В статье особо освещается влияние глобализации, технологического прогресса и социальных сетей на ценность человека и моральные нормы. Также исследуется, как этические нормы и моральные ценности вступают в новые формы в социальной системе, законодательстве и образовании.

Кроме того, статья обсуждает современные моральные проблемы, такие как развитие искусственного интеллекта, экологические проблемы и этические дилеммы в социальных сетях. Взаимосвязь моральных норм и ценности человека раскрывает, какую роль они играют в обеспечении социальной справедливости, устойчивого развития и защиты прав личности в обществе. Также рассматривается влияние образования и культуры на моральные нормы и ценности человека, а также обсуждается формирование новых моральных норм и общественные отношения к ним. В статье подчеркивается, что интеграция моральных ценностей и концепции ценности человека в современном обществе необходима для обеспечения устойчивого социального развития и справедливого общества.

Abstract

In modern society, changes in human values and moral standards have accelerated and become more complex processes in recent decades. This article analyzes the change in human values and moral standards in the context of time, their role and impact on society. Considering the historical development of the concept of human value and its modern form, the article emphasizes the variability of values such as human rights, equality, justice and others. The article highlights the impact of globalization, technological progress and social networks on human value and moral standards. It also explores how ethics and moral values take new forms in the social system, legislation and education.

In addition, the article discusses contemporary moral issues such as the development of artificial intelligence, environmental issues and ethical dilemmas in social networks. The relationship between moral norms and human values reveals the role they play in ensuring social justice, sustainable development and protection of individual rights in society. The influence of education and culture on human moral norms and values is also considered, and the formation of new moral norms and public attitudes towards them is also discussed. The article emphasizes that the integration of moral

values and the concept of human value in modern society is necessary to ensure sustainable social development and a just society.

Kalit so'zlar: *Inson qadri, axloqiy me'yorlar, globalizatsiya, texnologik taraqqiyot, inson huquqlari, jamiyatda axloqiy qadriyatlar, sun'iy intellekt, ijtimoiy tarmoqlar, ma'naviy rivojlanish.*

Ключевые слова: *Ценность человека, моральные нормы, глобализация, технологический прогресс, права человека, моральные ценности в обществе, искусственный интеллект, социальные сети, духовное развитие.*

Key words: *Human value, moral standards, globalization, technological progress, human rights, moral values in society, artificial intelligence, social networks, spiritual development.*

KIRISH

Zamonaviy jamiyatda inson qadri va axloqiy me'yorlarning o'zgarishi jahon miqyosidagi tezkor ijtimoiy, iqtisodiy va texnologik o'zgarishlar bilan chambarchas bog'liq. XX asrning oxiri va XXI asrning boshlanishi bilan insonning axloqiy me'yorlari, qadriyatlari va hayotiy yo'llari oldingi davrlarga qaraganda sezilarli darajada o'zgardi. Globalizatsiya jarayonlari, texnologik inqiloblar, madaniy va siyosiy o'zgarishlar jamiyatning asosiy tamoyillarini yangi tarzda shakllantirmoqda. Internet va ijtimoiy tarmoqlar orqali tezkor axborot almashinuvi, masofadan ishlash va yangi turdagi iqtisodiy aloqalar insonlar o'rtasidagi axloqiy qoidalarga ta'sir ko'rsatdi.

Aksariyat hollarda, jamiyatning o'zgargan talablari va texnologiyalarning kiritilishi shaxslar o'rtasidagi munosabatlarda yangi normalarni yuzaga keltirdi. Bunga misol sifatida, inson huquqlari, gender tengligi, erkinlik va individualizm kabi qadriyatlar o'rnini olishni ko'rishimiz mumkin. Biroq, bu jarayonlar o'zgarishlarni faqat ijobiy tomondan keltirmadi: axloqiy me'yorlar va qadriyatlar ko'plab ijtimoiy va ma'naviy muammolarga olib keldi. Masalan, "materializm" va "faylasuflik" kabi qarashlar ko'p hollarda insonning ruhiy holatini hamda uning jamiyatdagi roli va mas'uliyatini hisobga olishda etarlicha e'tibor berilmasligiga olib kelmoqda.

Bundan tashqari, oila va jamiyatda qadrlangan an'anaviy axloqiy tamoyillar, masalan, hurmat, sadoqat va adolat kabi tushunchalar yangi ijtimoiy muhitda o'zgarishga uchrayapti. Insonning shaxsiy erkinliklari va imkoniyatlari oshganiga qaramay, bu o'zgarishlar ba'zan jamiyatdagi ijtimoiy barqarorlikka tahdid solishi mumkin. Shuning uchun zamonaviy jamiyatda inson qadri va axloqiy me'yorlarning o'zgarishini tahlil qilish, ularning qanday ijtimoiy, madaniy va iqtisodiy o'zgarishlarga ta'sir ko'rsatishi va insoniyatning kelajagi uchun qanday ahamiyatga ega ekanligini chuqur anglash muhimdir.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Zamonaviy jamiyatda inson qadri va axloqiy me'yorlarning o'zgarishi mavzusini tahlil qilishda, ilmiy adabiyotlar bir nechta yo'nalishlar bo'yicha tahlil qilinadi. Bu yo'nalishlar jamiyatshunoslik, sotsiologiya, psixologiya, falsafa va etika sohalarini o'z ichiga oladi. Axloqiy me'yorlar va qadriyatlarning o'zgarishi zamonaviy ijtimoiy tizimlar, texnologik inqiloblar, madaniy o'zgarishlar, individualizm va globalizatsiya kabi keng qamrovli jarayonlar bilan bog'liq. Shu bois, adabiyotlarni tahlil qilishda turli nazariy va metodologik yondashuvlar mavjud.

Zamonaviy jamiyatda inson qadri va axloqiy me'yorlarining o'zgarishiga doir adabiyotlar bir qancha asosiy yo'nalishlarni o'z ichiga oladi.

Globalizatsiya va axloqiy qadriyatlarga oid adabiyotlar. Globalizatsiya jarayonlari inson qadriyatlarining o'zgarishiga katta ta'sir ko'rsatdi. Unga doir adabiyotlar global miqyosda axloqiy qadriyatlarining universalizatsiya tendensiyasini ko'rsatadi. Masalan, Peter Berger va Tomas Lukmannning "Sotsial konstruksionizm" asarida, "Odamlarning qadriyatlarining jamiyat tomonidan shakllantirilishi va o'zgarishi haqida so'z boradi" [1, B. 12]. Globalizatsiya davomida, mintaqaviy yoki milliy qadriyatlar o'rniga global axloqiy tamoyillar – inson huquqlari, tenglik, erkinlik kabi qadriyatlar mustahkamlanmoqda. Bu esa, o'z navbatida, axloqiy me'yorlar va qadriyatlarining o'zgarishiga olib kelmoqda.

Texnologiya va axloqqa oid adabiyotlar. Texnologiyalarning rivojlanishi insonlarning axloqiy qarashlariga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Yuqori tezlikdagi axborot almashinuvi, sun'iy intellekt, robototexnika va ijtimoiy tarmoqlar odamlarning o'zaro munosabatlarini, axloqiy normalarini qayta shakllantirishga olib kelmoqda. Ulrich Bekning "Jahon xavf jamiyati" asarida, yangi texnologiyalar insoniyatning axloqiy va ma'naviy qiyofasini qanday o'zgartirayotganligi ko'rib chiqiladi. 25 yil davomida Bek quyidagi savolga yangi tashxis qo'ydi: "Radikal global o'zgarishlar (atrof-muhitning buzilishi, moliyaviy inqiroz, global isish, demokratiya inqirozi va milliy davlat institutlari) qarshisida

FALSAFA

ijtimoiy va siyosiy fikr va harakatlar qanday bo'lishi mumkin? Yangi zamonaviylik bilan bog'langanmi?" [2, B. 59]. Bek uchun radikallashtirgan zamonaviylik o'z poydevoriga hujum qiladi. Milliy davlat va oila kabi institutlar "ichkaridan" globallashtirgan. Jamiyatda tezkor axborot tarqatish, onlayn muhitda anonimlik, hamda virtual dunyodagi ijtimoiy munosabatlar yangi axloqiy dilemmalarni keltirib chiqarmoqda.

Individualizm va axloqiy me'yorlarga oid adabiyotlar. Insonning shaxsiy erkinliklari va individualizmining kuchayishi axloqiy me'yorlarni o'zgartirishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Robert Bellah va boshqalarning "Yurakning odatlari" asarida individualizm va jamiyatning umumiy axloqiy qadriyatlari o'rtasidagi ziddiyat tahlil qilinadi. Ularning fikricha, "Zamonaviy jamiyatda shaxsiy erkinliklar ortishi bilan, o'tmishda jamiyat tomonidan belgilangan axloqiy me'yorlarga nisbatan norozilik ko'rsatish va yangi individualistik qadriyatlarni qabul qilish holatlari ko'paygan" [3, B. 109]. Bu, o'z navbatida, axloqiy normativlar va qadriyatlarning o'zgarishiga sabab bo'ladi.

Ma'naviyat va diniy qadriyatlarga oid adabiyotlar. Diniy qadriyatlarning zamonaviy jamiyatdagi o'rnini ham ahamiyatli. Diniy axloqiy me'yorlar ba'zan zamonaviy dunyoqarashlar bilan qarama-qarshi bo'lishi mumkin. J. Najmiddinov va boshqalarning "Dinshunoslik" asarida diniy axloqiy qadriyatlarning o'zgarishi tahlil qilinadi, bu asarda diniy va ma'naviy qadriyatlarning zamonaviy jamiyatdagi roliga oid turli fikrlar ko'rib chiqilgan [4].

Metodologiya: Zamonaviy jamiyatda inson qadri va axloqiy me'yorlarning o'zgarishiga oid tahlilni amalga oshirish uchun bir nechta metodologik yondashuvlar mavjud. Bunda asosan, o'zgarishlarni tahlil qilish uchun qo'llaniladigan metodlar, uslublar va yondashuvlarni ko'rsatish mumkin. Quyidagi metodologik yondashuvlarni ko'rib chiqamiz:

Tahliliy metod: Zamonaviy jamiyatda inson qadri va axloqiy me'yorlarining o'zgarishlarini chuqur tahlil qilish maqsadida ijtimoiy, madaniy va falsafiy nuqtai nazarlarni o'rganildi. Bu metod yordamida inson qadri va axloqiy me'yorlaridagi o'zgarishlar tarixiy va jamiyatshunoslik kontekstida qaraladi.

Sotsiologik metod: Jamiyatda inson qadri va axloqiy me'yorlarning o'zgarishi ijtimoiy tizimlar, ijtimoiy guruhlar va individuallarning o'zaro ta'siri orqali qanday shakllanishi va o'zgarishini aniqlashda ishlatiladi. Bu usulda so'rovlar, intervyular va statistik ma'lumotlar tahlil qilindi.

Komparativ metod: Inson qadri va axloqiy me'yorlarning o'zgarishini turli jamiyatlar yoki tarixiy davrlar bo'yicha solishtirish orqali ularning evolutsiyasini tushunishga harakat qilinadi. Bu usulda global va lokal o'zgarishlar tahlil qilindi.

Fenomenologik metod: Bu metod, insoniyatning axloqiy va ma'naviy qadriyatlari qanday shakllanishi va o'zgarishini chuqur tushunishga intiladi. Fenomenologik yondashuv orqali insonning ichki his-tuyg'ulari, tajribalari va axloqiy qarashlari o'rganildi.

Interdisipliner yondashuv: Bu metodologiya o'zida falsafa, sotsiologiya, psixologiya, huquq va madaniyatshunoslikni birlashtiradi. Inson qadri va axloqiy me'yorlarining o'zgarishlarini ko'plab sohalaridan yondashib tahlil qilish imkonini berdi.

Umuman bu yondashuvlar jamiyatda axloqiy me'yorlar va inson qadriyatlarining qanday o'zgarishi, ularning sabablari va oqibatlarini kengaytirilgan nuqtai nazardan tushunishga yordam berdi.

NATIJALAR

Zamonaviy jamiyatda inson qadri va axloqiy me'yorlarning o'zgarishi tahlil qilinayotganda, bu jarayonning ijtimoiy, madaniy va texnologik o'zgarishlar bilan chambarchas bog'liqligi aniq ko'rinadi. O'tmishdagi axloqiy normalar, qadriyatlar va me'yorlar bilan solishtirganda, zamonaviy jamiyatda ularning asosiy tamoyillari va shakllari sezilarli darajada o'zgarib bormoqda. Ushbu o'zgarishlarning sabablari va oqibatlari haqida tahlil qilishda bir necha asosiy nuqtalar va muammolar paydo bo'ladi.

Birinchidan, Globalizatsiya jarayoni insonlarning dunyoqarashlarini, qadriyatlarini va axloqiy me'yorlarini bir-biriga yaqindan bog'lab qo'ygan. Biroq, global miqyosda birlashayotgan axloqiy normativlar, mahalliy va milliy qadriyatlar bilan qarama-qarshi kelishi mumkin. Jamiyatlar o'rtasida axloqiy farqlar kengayib, ba'zan axloqiy jihatdan o'zaro uyg'unlashmagan holatlar yuzaga kelmoqda. Bunday holatlar, masalan, inson huquqlari, erkinlik va tenglik kabi universal qadriyatlarni tarqatishda ijtimoiy va madaniy to'siqlarga duch keladi. Biroq, globalizatsiya, shubhasiz, insonning axloqiy qarashlarini yanada kengaytirib, global barqarorlik va hamjihatlikka zamin yaratishga imkoniyatlar yaratadi.

Ikkinchidan, Zamonaviy texnologiyalar, ayniqsa, sun'iy intellekt, ijtimoiy tarmoqlar, robototexnika va onlayn kommunikatsiyalar, axloqiy me'yorlarni yangi dilemmalar bilan yuzaga keltirmoqda. Ijtimoiy tarmoqlarda anonimlik, soxta axborotlar va odamlarning bir-biriga nisbatan munosabatlari yangi axloqiy muammolarni keltirib chiqarmoqda. Texnologiyalarning rivojlanishi, shuningdek, jamiyatda individualizmning kuchayishiga olib keldi, bu esa shaxsning axloqiy mas'uliyatini kamaytirib, jamiyatdagi umumiy axloqiy barqarorlikni xavf ostiga qo'yishi mumkin. Yuqori tezlikdagi axborot almashinuvi, shuningdek, odamlarning o'zaro munosabatlarini ancha o'zgartirib, ularni ko'proq xususiy va shaxsiy qildi. Bunday o'zgarishlar axloqiy me'yorlarning qanday qo'llanilishini va qanday shakllanishini yanada murakkablashtiradi.

Uchinchidan, Zamonaviy jamiyatda individualizmning kuchayishi va shaxsiy erkinliklarning oshishi bilan birga, jamiyatda axloqiy normalar va qadriyatlar o'zgarishga yuz tutmoqda. Odamlar o'z manfaatlari va erkinliklariga ko'proq e'tibor qaratishmoqda, bu esa jamiyatdagi umumbashariy qadriyatlarni e'tirof etishda ba'zan ziddiyatlarga olib keladi. Shu bilan birga, individualizmning kuchayishi ijtimoiy aloqalarning o'zgarmasligi, jamiyatda odamlar o'rtasidagi hurmat va mas'uliyat hisini zaiflashtirishi mumkin. Ularning o'rnini shaxsiy erkinlik va mustaqillik tamoyillari egallashi mumkin.

To'rtinchidan, Diniy qadriyatlar, ayniqsa, o'zgaruvchan zamonaviy jamiyatlarda o'zining an'anaviy o'rnini saqlab qolishda muhim rol o'ynaydi. Biroq, diniy va ma'naviy qadriyatlar ba'zan zamonaviy dunyoning liberal qadriyatlari bilan ziddiyatga kiradi. Jamiyatdagi axloqiy me'yorlar va qadriyatlar ustidan olib borilayotgan har qanday o'zgarishlarning ortida, ko'p hollarda, ma'naviy va diniy qarashlarning saqlanib qolishiga ehtiyoj seziladi. Masalan, ba'zi dinlar va madaniyatlarda halollik, adolat va sadoqat kabi qadriyatlar alohida o'rin tutadi, ammo bu qadriyatlar globalizatsiya yoki texnologik o'zgarishlar ta'siri ostida o'zgarishga duch kelishi mumkin.

Beshinchidan, Axloqiy me'yorlar va qadriyatlar jamiyatdagi ijtimoiy barqarorlikni saqlashda muhim ahamiyatga ega. Insonlarning o'zaro hurmat, sadoqat va adolatga asoslangan munosabatlari jamiyatda tinchlik va barqarorlikni ta'minlaydi. Shunga qaramay, zamonaviy jamiyatdagi axloqiy normalar o'zgargan sari, ijtimoiy barqarorlikni saqlash qiyinlashadi. Shaxsiy manfaatlar va umumiy ijtimoiy manfaatlar o'rtasidagi ziddiyatlar kuchayishi mumkin, bu esa ijtimoiy tizimning barqarorligini tahdid ostiga qo'yadi.

MUHOKAMA

Zamonaviy jamiyatda inson qadri va axloqiy me'yorlarning o'zgarishi, shubhasiz, ko'plab murakkab ijtimoiy, madaniy va iqtisodiy jarayonlar bilan bog'liq. Bu o'zgarishlar har bir insonning shaxsiy hayotiga ta'sir qilish bilan birga, keng miqyosdagi ijtimoiy tizimlarga ham ta'sir ko'rsatadi. Axloqiy me'yorlarning o'zgarishi, bir tomondan, shaxsiy erkinlik va imkoniyatlarni kengaytirgan bo'lsa, boshqa tomondan, jamiyatdagi umumiy ahloqiy barqarorlikni saqlashda qiyinchiliklar yuzaga keltiradi. Shu bois, bu o'zgarishlarni boshqarish, yangi axloqiy me'yorlar va qadriyatlarni jamiyat tomonidan qabul qilishda muvozanatni saqlash muhimdir.

Shuningdek, ijtimoiy tizimlar, ta'lim, media va diniy institutlar kabi ijtimoiy institutlarning o'zgarayotgan axloqiy me'yorlar va qadriyatlarni shakllantirishdagi roli katta ahamiyatga ega. Bularning barchasi birgalikda zamonaviy jamiyatda inson qadri va axloqiy me'yorlarning o'zgarishining qanday rivojlanishini belgilaydi.

Natijada, zamonaviy jamiyatda inson qadri va axloqiy me'yorlarning o'zgarishi, nafaqat shaxsiy, balki jamiyatning barcha qatlamlaridagi ijtimoiy munosabatlar va strukturaviy o'zgarishlarni ham o'z ichiga oladi. Boshqa tomondan, bu jarayon ijtimoiy barqarorlikka tahdid solmasdan, jamiyatni yangilash va rivojlantirish yo'lida yangi imkoniyatlar yaratishi mumkin.

XULOSA

Zamonaviy jamiyatda inson qadri va axloqiy me'yorlarning o'zgarishi globalizatsiya, texnologik inqiloblar, iqtisodiy va madaniy rivojlanish, shuningdek, shaxsiy erkinliklarning kengayishi kabi turli omillar ta'siri ostida amalga oshmoqda. Ushbu o'zgarishlar ijtimoiy, madaniy va individual nuqtai nazardan keng qamrovli o'zgarishlarga olib kelmoqda. Bir tomondan, zamonaviy axloqiy qadriyatlar va me'yorlar ijtimoiy adolat, tenglik, erkinlik va inson huquqlariga asoslangan universal prinsiplarga tayanadi. Boshqa tomondan, bu qadriyatlar va me'yorlar milliy va madaniy an'analar bilan ziddiyatlarga olib kelishi, ba'zan individualizmning kuchayishi jamiyatdagi umumiy ahloqiy muvozanatni xavf ostiga qo'yishi mumkin.

Globalizatsiya va texnologiyaning tez rivojlanishi axloqiy me'yorlar va qadriyatlarning o'zgarishiga ta'sir ko'rsatgan eng muhim faktorlar hisoblanadi. Internet va ijtimoiy tarmoqlar axloqiy

FALSAFA

me'yorlarni global miqyosda birlashtirishga olib keldi, lekin shu bilan birga mahalliy va milliy qadriyatlarining o'ziga xosligini saqlashdagi muammolarni keltirib chiqardi. Texnologiyalar va sun'iy intellektning rivojlanishi, masalan, odamlar o'rtasidagi kommunikatsiyaning o'zgarishi, yangi axloqiy dilemmalar, shaxsiy ma'lumotlarning maxfiyligi va axborot erkinligi kabi masalalar jamiyatni yangi axloqiy normalarni ishlab chiqishga undamoqda.

Shuningdek, individualizmning kuchayishi va shaxsiy erkinliklarning oshishi ijtimoiy hayotdagi axloqiy me'yorlarning shakllanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Insonlar o'z manfaatlarini ko'proq his qilishlari va individual qarorlar asosida yashashni afzal ko'rishlari jamiyatda umumiy axloqiy me'yorlarning mustahkamlanishiga to'sqinlik qilishi mumkin. Shu bilan birga, bunday o'zgarishlar ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda yangi yondashuvlarni ishlab chiqishni zaruriyatga aylantirmoqda.

Zamonaviy jamiyatda inson qadri va axloqiy me'yorlarning o'zgarishiga doir muhim bir masala, bu o'zgarishlarni boshqarish va ular orqali ijtimoiy muvozanatni saqlashdir. Zero, Inson qadri masalasi Prezidentimiz Sh.Mirziyoyev ta'kidlaganidek, "U ertaga emas, uzoq kelajakda emas, aynan bugun o'z hayotidan rozi va mamnun bo'lib yashash kerak" [5, B.3-4]. Yangi axloqiy me'yorlar va qadriyatlar jamiyatdagi ijtimoiy institutlar – ta'lim, din, qonunchilik va media – orqali shakllanib, ularga ijtimoiy tizimlar tomonidan qo'llab-quvvatlash zarur. Jamiyatda barqarorlikni saqlash uchun, jamiyat a'zolarining axloqiy mas'uliyatini kuchaytirish, shaxsiy erkinliklar bilan birga umumiy manfaatlariga ham e'tibor qaratish muhimdir.

Xulosa qilib aytganda, zamonaviy jamiyatda inson qadri va axloqiy me'yorlarning o'zgarishi, zamonamizning ijtimoiy, madaniy va texnologik xususiyatlariga javob beruvchi, ammo ularda nafaqat yangi imkoniyatlar, balki yangi muammolarni ham keltirib chiqarmoqda. Bu o'zgarishlar jamiyatda axloqiy barqarorlikni saqlash, yangi qadriyatlarni integratsiyalash va oldingi qadriyatlarni yangilash uchun murakkab va ko'p jihatdan ziddiyatli jarayonlarni anglatadi. Shu bilan birga, bu jarayonlarni ijtimoiy, siyosiy va iqtisodiy kontekstda to'g'ri yo'naltirish va boshqarish orqali, yangi axloqiy normalar asosida rivojlangan, barqaror va adolatli jamiyat qurish imkoniyatlari mavjud.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Peter L. Berger, Thomas Luckmann. *The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge* – United States.: Anchor Books, 1966. – p. 240. ISBN 978-0-385-05898-8
2. Beck Ulrich, *Risk Society: Towards a New Modernity*. Translated by Ritter, Mark. London: Sage Publications. 1992 – p. 260. ISBN 978-0-8039-8346-5.
3. Robert N. Bellah, Richard Madsen, Willial M. Sullivan, An Swidler, Stewen M Tipton., *Habits of the heart. Individualism and Commitment in American Life* – University of California Press, 2007. – p. 410.
4. Najmiddinov J., Karimov J., Turdiyeva D. *Dinshunoslik. Qomusiy lug'at*. Imom Buxoriy xalqaro markazi nashriyoti, 2017 – 480 bet. ISBN 978-9943-5105-3-1.
5. Халқ сўзи. – 2018 йил. 29 июнь, № 131 (7089), – 6 бет.